СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 69. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 25 березня, 1935. VOL. XLIII. No. 69. Jersey City, N. J., Monday, March 25, 1935. THREE CENTS

КОНҐРЕСМЕНИ ЗА ІНФЛЯЦІЙНИЙ БОНУС

ВАШИНҐТОН. — Палата послів ухвалила 318 голосами проти 90 законопроєкт Петмена про виплату готівкою жовнірам бонуса та видання паперових грошей на суму два міліярди долярів.

Проєкт ухвалено з повною свідомістю того, що президент Рузвелт певно ухвалу заветує.

ОБСТРУКЦІЯ В СЕНАТІ.

ВАШИНҐТОН. — Близько шість годин сенат дискутував над інфляцією, не приступаючи до властивої дискусії над вирішенням проєкту про допомогову працю.

Провідники адміністраційних симпатиків, обурені на цю розтрату часу, загрозили нарешті, що вони візьмуться за гостріші способи, якщо опозиція не перестане вести обструкційних дебат.

ВПЛИВ БУРІ НА УРЯДОВІ ПЛЯНИ.

ВАШИНҐТОН.—Велика копотова буря, що навістила широкі прерії центрально-західних стейтів, заставила департамент рільництва змінити значно свої пляни на цю весну й літо. Уряд збирається почати закроєні на широку скалю заходи, щоб здержати розпорошування верхньої верстви землі в рільничих околицях. Для її скріплення мають сіяти спеціяльні засіви, що держать верхню верству прикупі.

Урядові дослідні стації вже роблять у цьому напрямку відповідні спроби.

Уряд теж збирається орґанізувати для цієї боротьби фармерів.

У повіті Бака в стейті Колорадо померли вже 4 особи від запалення легенів, якого вони набавилися через вдихування повітря, пересиченого копотом. У повіті, як кажуть лікарі, є тепер щонайменше сотня осіб, хорих через бурю копоту.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ПРЕДСТАВНИК БАЧИТЬ ТІЛЬКИ СВІТОВУ ВІЙНУ.

НЮ ЙОРК. — На бенкеті, влаштованім у Клюбі Банкирів, говорив між ріжними промовцями представник большевицького уряду, Александер Трояновський про війну.

Казав, що навіть люди, що не люблять бачити небезпеки, бачать уже, що наближається війна. Багато таких людей в Америці, та цих іще можна в їх байдужности оправдати. Не можуть так легкодушно поступати ті, що живуть у безпосередній смузі воєнної небезпеки.

Говорив він далі, що між добре поінформованими людьми нема відай осіб, які вважалиб, що наступну війну можна буде зльокалізувати. Не буде це льокальна війна, а буде світова війна, загальна. І буде вона тим страшніша, що будуть її вести з усіми технічними удосконаленнями. Будуть у ній терпіти не тільки жовніри, але й цивільне населення. Нищитимуть цілі села й міста. Нищитимуть природні багатства краю.

Далі амбасадор говорив звичайні собі деклямації про „доблестну" російську армію, про російське приготування до війни і її щире бажання мира, тощо.

СМЕРТЬ ВЕЛИКОГО ЛЕТУНА.

ФАРМИНҐДЕЙЛ (Лонґ Айленд). — Пробуючи літаки для одного летничого підприємства, відомий летун Джеймс Колинс упав з висоти 20,000 стіп та забився на місці.

Коли падаючий літак був яких 400 стіп від землі, мотор літака відорвався від решти літака.

ЗАСУД НА СМЕРТЬ.

ҐВАЙТ ПЛЕЙНС (Ню Йорк). — У місцевім стейтовім суді покінчилася розправа проти Алберта Фиша, старого каменичного сторожа, обвинуваченого за вбивство 10-літньої дівчинки Ґрейс Бод.

Самий Фиш признався був перед поліцією до вбивства. На розправі йшла справа головно за те, чи він був за свої вчинки умово осудний. Три лікарі сказали, що він божевільний, але присяжні судді признали його відповідальним та видали присуд вини. Фиша жде присуд смерти.

ЗАГАДОЧНА ЛЮБОВНА ТРАҐЕДІЯ.

НЮ ОРЛІЕНС. — В нічній каварні „Нот Клоб" посварилися з собою в товаристві знайомих 23-літня Маріянна Кінґ та її ровесник Джан Ервинґ Пірс. Вона сказала йому щось дуже болючого, бо він відповів їй гострими словами. Підчас сварки Пірс виняв з кишені ножик, розложив його вістря й подав дівчині, кажучи: „Ов Кей, бейбі! Я тобі сказав, що як ми тільки посваримося так, що ти захочеш битися, то я маю тобі подати це". Він подав їй ніж. Вона його ним пробила. Він віддав їй рахунок за напитки та просив її заплатити. Встав від стола, підійшов кілька кроків і впав. Як прийшов лікар, він уже був неживий.

Дівчина не каже, за що вони сперечалися. Вона каже, що не думала його вбити. Один студент медицини, що жив з дівчиною й Пірсом у спільнім мешканню, каже, що дівчина заживала наркотики, а Пірс та один лікар у шпиталі пробували її з того вилікувати.

ВЕЛИКІ ХМАРИ КОПОТУ МАНДРУЮТЬ НА СХІД.

Велика хмара копоту, що звіялася на засушених преріях середньо-західніх стейтів, уже досягнула околиці Олбані, Ню Йорк. Лікарі радять людям носити перед носом намочену хустину. У Колораді померли кількоро людей від запалення легенів, котрого вони набралися від вдихування пересиченого копотом повітря. Федеральний уряд збирається до акції закріплювання землі на преріях.

СУД НАД 14 СЕЛЯНАМИ.

В Луцьку відбулася судова розправа проти 14 селян з села Борохова на Луччині за відомі події з московським „батюшкою" Неізвєсним, що є польським поліційним конфідентом і що стріляв до селян. Суд уневиннив селян, признавши, що Неізвєсний не „виконував місії священичої", коли стріляв до вірних.

ЧИ ЛІКАР ВІДПОВІДАЄ ЗА НЕВДАЛУ ОПЕРАЦІЮ?

Апеляційний суд у Варшаві буде в найближчих днях розглядати скарґу варшавської вчительки Бжозовської, що зажадала від варшавського лікаря д-ра Фльокструмфа відшкодування в суму 60,000 зл. Лікар перевів на її бажання операцію, якою усунув новотвір з її голови. Вислід операції був фатальний, бо вчителька так споганіла на лиці, що мусіла покинути своє вчительське звання. Суд першої інстанції признав претенсію п. Бжозовської почасти слушною і засудив лікаря на заплату відшкодування 20,000 зл. Від цього присуду відкликались обі сторони до вищої інстанції. Апеляційний суд рішив покликати найнизначніших лікарів, щоби висловили свою думку, чи заскаржений лікар справді завинив. Лікарську експертизу суд одержав на кількадесятьох сторінках.

„КРИМІНАЛЬНИЙ" ЗЛОЧИН.

З нагоди вбивства Кірова вся преса в СССР пару тижнів нічого іншого не писала, як лише про самі „вияви гніву міліонів", „співчуття", „обурення" та некрольоґи. Ріжниць в обговоренні події не було: всі ґазети писали те, що подавалося з Москви, навіть із формальним задержанням крапок і протинків (це, щоб не допуститись „ухилу"...).

Умер тепер другий червоний вельможа — Куйбишев. І знову вся преса забита жалібними статтями, споминами й співчуттями про цього „замєчатєльнаво чєлавєка, саратніка вєлікаво Сталіна". Просто нудно робиться, читаючи протягом тижня це урядове лицемірство! Таке почуття огорнуло певно й якогось невідомого журналіста „Ростовського Гудка", тов. Камеґулева... „Печальную весть" про смерть Куйбишева дістав він іще 25 січня в год. 7 веч. (точно, як усе в большевиків!) І... о жах! о сором! о злочин!.. Цю „траґічну" вістку одчайдушний Камеґулів не примістив у свому „Гудку", тимсамим позбавивши „пролетаріят" нагоди довідатися про „тяжку втрату, що стрясла цілу країну". За цей учинок (тут без „контрреволюції" ніяк видно не обійдеться!..) бідний Камеґулів попав на сторінки орґану ЦК. ВКП (б). Гарячо тепер прийдеться тов. Камеґулеву! Ми йому не заздримо...

ЩЕ ОДИН ПРОЦЕС РОМАНА АНТОНОВИЧА.

Перед кількома днями повідомляли ми, що апеляційний суд у Львові увільнив від вини й кари українського журналіста Романа Антоновича, засудженого станиславівським судом на 6 літ вязниці за поширювання за кордоном почтівки, на якій українські землі в Польщі були зазначені як приналежні до України. Одначе Антоновича, всупереч сподіванням, не випустили з вязниці у Станиславові на волю, бо там виготовляють тепер проти нього новий акт обвинувачення під замітом протидержавної діяльности за кордоном. Іде тут про якусь протипольську кампанію, яку приписують Р. Антоновичеви до спілки зі студентами університету в Ґрацу, Макогоном і Чайковським.

ЧЛЕНИ ПОЛЬСЬКОЇ ГІТЛЄРІВСЬКОЇ ПАРТІЇ НАПАЛИ НА ЗАЛІЗНИЧУ КАСУ.

Поліційне слідство в справі нападу на стаційну касу в Ґералтовицях 31. січня довело до придержання кільканацятьох осіб. До 8 із них слідчий суддя в Рибнику пристосував слідчий арешт. Вони призналися до орґанізування нападу та посередньої участи в ньому. Слідство помогло теж віднайти зброю, якої вжили при нападі, м. і. револьвер, із якого вбито підчас нападу залізничника Павляка. Слідство виявило, що напад приготовили члени розвязаної м. р. нац.-соціялістичної партії під назвою „Блискавіца". Провідником партії був приватний службовець Йос. Ґралка. Метою нападу було здобути фонди на аґітацію партії. Ведуть далі слідство, щоб арештувати співвинуватців.

ЗАДУШЕННЯ Й ОГРАБЛЕННЯ ЕМІҐРАНТА.

Вся преса в Буенос Айрес (Арґентина) повна довгих звітів про огидний учинок, поповнений на Новім Порті еміґрантами з Польщі над своїм товаришем Францішком Рутковським.

Рутковський вернувся з Кордоби, де працював при залізниці, і правдоподібно мав з собою якісь заощадження. Кілька осібняків закликали його ніби на горівку в свій шалаш на Новім Порті, там задушили й ограбили. Після того в ночі винесли трупа і заховали в буряні.

Щойно на днях хтось доніс телефоном поліції про істнування трупа в буряні. Післано на Ретіро ґрупу поліцаїв, які по огляді усталили, що мертвець називався Францішок Рутковський, літ приблизно 45, і був задушений та ограблений. Злочинці виломили йому навіть два золоті зуби.

Вдалося затримати трох осібняків, Йосифа Романовича, Павла Гоцковського й Івана Нагорняка, які признались, що брали участь у злочині, але запевняють, що душогубство поповнив їхній товариш на імя Василь, якого назвища вони не знають, і який утік з грішми. Один зі злочинців заявляє, що при вбитому було лише 10 пезів, а другий говорить про 500 пезів.

Для остаточного вияснення злочину поліція продовжує пошукування Василя. Припускають, що у цьому грабунку брали участь також інші злочинці.

ПАТРІОТИЧНА ЖЕРТВЕННІСТЬ НІМЦІВ.

Варта згадати про повну запалу готовість німецьких громадян прийти з помічю берлінському урядови у фінансових труднощах, звязаних з переходом Сарщини з поворотом до Німеччини. Велика скількість цих громадян заявила, що відступає урядови свої дорогоцінности. Урядовий комунікат, який на днях появився, з подивом підкреслює великий патріотизм Німців, що подиктував їм цю інтенцію, подібно як у 1813 р. і в найгірших часах світової війни. Комунікат рівночасно ствердив, що заплата копалень Сарщини не нарушить золотих і девізових запасів державного банку і що держава доволі сильна і не потребує користати з жертвенної готовости німецьких патріотів.

ПРОВОКАТОР І ЗЛОДІЇ ПЕРЕД СУДОМ.

В окружному суді в Коломиї відбулася розправа проти провокатора Петра Сінитовича та Василя Копельціва, В. Васкула і Розалії Сінитович. Вони доконали влому до кооперативи „Дніпра" і „Рокета". А що поліція впала на їх слід, Петро Сінитович рішив приподобатися поліції й повідомив постерунок, що вкаже на членів УВО. На другий день справді повідомив поліцію, що Микола і Михайло Томащуки, Антін Сінитович і Д. Голинський мають при собі летючки української військової орґанізації. Поліція перевела особисту ревізію і справді летючки знайшла. Одначе подрібні дохоодження виказали, що вказані особи не мають нічого спільного з орґанізацією, а летючки зладив сам Сінитович і підчас забави встромив їм до кишені. Поліція звільнила арештованих і тепер Сінитович відповідав за наклеп, фальшування доказів і за влом, доконаний до спілки з іншими обвинуваченими. Трибунал засудив провокатора на 3 роки вязниці, інших обвинувачених на рік, а Розалію Сінитович на пів року вязниці.

КИТАЙСЬКИЙ ЧАЙ.

Всюди в нас у першім ліпшім корінним склепі дістанете китайський чай. Але не кожний знає, що такого китайського чаю зовсім не дістанете ніде в... Китаю. Коли в Европі чи в Америці купуєте чай, вас можуть спитати: „Китайський, цейльонський чи російський?" А в Китаю питають вас: „Червоний чи зелений?" Цей чай, що його пемо в нас як китайський, вправді спроваджуваний із Китаю, але він у Китаю невживаний: це експортовий чай. Зате в Китаю вживають дешевих сортів чаю, легко висушених, що пригадують смаком ріжні „лічничі чаї" (з малин, тощо) в Европі.

ПОСЛА ББ ЗАСУДИЛИ НА 2 РОКИ.

Бувшого члена ББ, посла Володислава Конярека, апеляційний суд у Варшаві засудив за надужиття, головно на становищі війта, на 2 роки вязниці. Громада потерпіла шкоду 37,000 зл. Пос. Конярек, якого видали судови після того, як проти нього повели карне слідство, виступив з ББ і є далі послом, та тепер не належить до ніякого клюбу.

„УКРАЇНА НЕ Є ВЖЕ НИНІ РОМАНТИЧНИМ СНОМ" — ПИШЕ ЧЕСЬКИЙ ЧАСОПИС

ПРАГА (Чехословаччина). — Чеський часопис „Народні Лісти", відомий зі свого москвофільства, пише тепер щораз більше про Україну. В ч. 57 читаємо між іншим ось що:

„Змагання Німеччини мати на сході розвязані руки є вже нині безсумнівне. Світова преса пише нині що дня про східню політику Німеччини. Українське питання, що його донедавна вважали романтичним сном Ґітлера й Розенберґа, стає зовсім реальною справою".

ЩО Є В ПОСЛАНЮ АПОСТОЛЬСЬКОГО ДЕЛЕҐАТА ДЛЯ ЛЕМКІВЩИНИ.

СЯНІК (Галичина). — Перше посланіє апостольського адміністратора для Лемківщини, о. д-ра Масцюха, видруковане в Ставропіґійськім Інституті у Львові, має 45 сторін друку і є написане фонетичним правописом та мовою „галицко-рускою". Адміністратор називає постійно адміністратуру „владицтвом" (епископством), а себе „владикою" (епископом). Покликується на те, що родився на Лемківщині, є Лемком з „руского племени". Розповідає, коли то Лемкам увірвався терпець, а саме тоді, як зачато вводити „нові формули в богослуження" та як Лемки почули, що їх уже не називають „Русинами". Адміністратор вважає опір Лемків щодо одного й другого слушним. В тім опорі, каже „владика", помогло Лемкам „Найвище Польске Правительство", що, видячи лемківську кривду поставилося прихильно до просьб Лемків. Вправді, каже адміністратор, деякі людці хочуть баламутити нарід проти польського уряду, але він запевняє, що Польща не буде „винародовлювати ніякого льояльного народу", а тимсамим і Лемків. А Лемки, каже . Масцюх, завжди були льояльними супроти Польщі. Бо „в 1846 р. деінде за юдин австрійський гріш різали польських дворян, а Лемко взяв вили і косу і боронив свого дідича перед жорстокою кривдою". А далі подає адміністратор таке: „Я маю почуватися членом Польської Річипосполитої і бажати їй найліпшого добра. Це правило вяже мою совість і мій хід думання". А на кінці подав іще таку пораду вірним: „Уникайте задирки з людьми і мірськими властями".

На вступі посланія сказано, що тому 10 років „чоловік при здорових змислах припускати не міг, що колись прийде до сего, що Лемківщина стане окремою церковною областію з власним владикою" і т. д. Дійсна правда. І ніхто зі здоровими змислами не припускав, що й може до Лемків заговорити лемківський „владика" про вірність Польщі й Полякам так, як отсе заговорив о. Масцюх.

ВБИВАЮТЬ ІНСТРУКТОРІВ „ЗВЙОНЗКУ СТШЕЛЄЦКЕҐО".

ЛЬВІВ. — „Век Нови" пише: „Ще не розвязано загадки таємничого вбивства, поповненого на особі Ст. Длуґоша, інструктора „Звйонзку Стшелецкеґо" в Краснім, а вже заалярмовано поліційні власти новим убивством в Олеську, поповненім знову на особі інструктора „Звйонзку Стшелецкеґо", Францішка Самборського. Ніччю дня 9 березня вертався Самборський зі „Звйонзку" до дому. Коли входив на своє подвіря, поцілила його куля в шлунок. Перенесений до шпиталю, ранений помер".

ІДЕ ХАПАТИ УКРАЇНСЬКІ ДУШІ.

ЛЬВІВ. — Санаційно-леґіоновий діяч, проф. д-р К. Закшевський, виголосив реферат про „Національну проблєму в Польщі". Говорив він, річ ясна, і про відношення до Українців. Казав, що вже пережилася вшехпольська метода, яка намагалася винищити меншости через поглочення. І пережилась метода ліберальна, що задовольнялася фіктивтивними заявами льояльности. Закшевський пропонує „державну асиміляцію меншин", яка держиться Міцкевичевої тези: „Коли поширити свої душі — поширяться границі наші".

ДИТЯЧА МАСКАРАДА — ВДАТНА ІМПРЕЗА.

ЛЬВІВ. — У неділю, 3 березня, саля Народного Дому у Львові не могла помістити дітей і їхніх батьків, що прийшли на „дитячу маскараду" товариства „Українська Захоронка". Була веселість, якої ще ніколи не було на подібних імпрезах. Саля перемінилась у правдивий звіринець: горобчики, нечемні воронятка, вовчики, лисички-сестрички, зайчики й інші звірятка так гарно забавлялися, що не можна було відірвати від них зору. Правдиві Муринчики, Індіяни з пірям на голові, Японці, Китайки, тирольські стрільці походжували і тільки шукали жертви. Незвичайно гарно, з правдивим артизмом та дитячим запалом виступав дитячий балет, який відтанцював кілька прекрасних балетових танків-ґротесок. Котик та мишки, змагання зими з весною, сольовий чардаш гарної маленької циганочки — все те так одно по однім слідувало, що розбавлені діти і батьки тільки приплескували та домагались повторень.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„ОБОРОНЦІ ПОКРИВДЖЕНИХ"

У нюйорській дільниці Гарлем скоїлися події, які незвичайно яскраво розкривають нам способи, якими охороняють покривджених такі людці, що вважають себе патентованими оборонцями покривджених.

Дільниця Гарлем — це столиця муринської раси в Америці. Це столиця не тільки в тому розумінні, що там їх живе на невеличкому розмірно просторі більше, як деінде, але й у тому розумінні, що там є осередок їх орґанізацій запомогових і інших, що там виходить найбільше їх ґазет, що там є осередок їх інтелєктуального, громадянського й артистичного руху.

Попри це все Гарлем є теж осередком муринського расового руху, себто усіх змагань Муринів добути для чорної раси повну рівноправність з білими. Відомо, до цієї рівноправности ще далеко, і брак цієї рівноправности відчувають болюче кращі люди чорної раси. Це почуття расової нерівноправности робить свідомих Муринів напруженими людьми, нервовими, готовими до протесту на кожду найменшу, деколи й зовсім уявлену, кривду.

Така подія сталася в середу. Якийсь молодий хлопчина, котрого чорна шкіра робить його подібним до Мурина, пробував украсти в одній крамниці в Гарлемі якусь дрібницю. Піймані, він боронився завзято проти придержання. Крамнична обслуга не думала його віддавати поліції, але пустити домів, давши йому відповідну лєкцію. З того, що його взято до канцелярії, пішли чутки про його побої. Мурини й Муринки були обурені до краю. Якби таке сталося серед нормального громадянства, то можна би скоро розслідити, що з хлопчиною сталося. Але Гарлем не нормальна громада, а порохівня здушених почувань. Та навіть у цій задушливій ситуації було би можна людей заставити думати холодно, якби не вмішалися в справу люди, які на муринській гістерії хочуть упекти свою партійну печеню. Є це власне ці патентовані оборонці покривджених рас, кляс і народів, комуністи. Замісць успокоїти Муринів, розслідити справу, вони вмить пустили найгірші брехні, обчислені на те, щоб замісць утишити обурення, підбехтати його. Зявилися зараз пікети. Пішли в хід чутки про лінчі. Використано всякий припадок для ширення найдикших вісток.

Наслідок цієї оборони Муринів комуністами такий: Багато Муринів дістали тяжкі побої. Багато з них арештовано за заворушення. Кілька дістали постріли від поліційних револьверів. Один Мурин помер з пострілу в шпиталі. Найгірше, що для справи рівноправности Муринів не досягнено цими жертвами нічого. Щобільше, Мурини оскандалилися, бо поступали як дурні діти або гістерична юрба. Такі висліди дала непокликана оборона Муринів патентованими оборонцями покривджених рас.

ВАГА ТРАДИЦІЙ У ПОЛІТИЧНОМУ І НАЦІОНАЛЬНОМУ ЖИТТІ

II.

Можна говорити про безпартійність української інтеліґенції; не можна говорити про безпартійність українського народу. Щодо Наддніпрянщини, то закид вічного „гонення за новим", за тою хибною „поступовістю", що ніби перешкодила нам дійти до „своєї мети", себто своєї державности, цілковито минається з дійсністю. Наш нарід — як зрештою і всякий **селянський** нарід — відзначається скорше глибоким консерватизмом, недовірливим до всякої новизни, а ніж отою хибною „поступовістю". Дозволю собі навести свідоцтво наддніпрянця Багриновського, який так писав у віденській „Волі" в 1921 році:

„Українців, які, по своїй антропольоґічній вдачі, є консервативні, — я би сказав — як Анґлійці, і в свойому національно-державному житті виявляють загальну рису психіки типового Українця, що дуже поволі, флеґматично, чухаючи потилицю, цибухом у зубах, мляво, як той чумак, іде слідом за возом державним, і нові форми і засоби приймає лише тоді, коли докладно обміркує, перевірить і пристосує до власного життя. Переболіти, пережити самому і тоді здійснювати ідею, це дає ґарантію уникнення помилок у поступовому русі, ґарантію пристосування ідеї до всього комплексу національних властивих рис, до всього баґажу психічного, до всього запасу звичаїв і традицій..." (Т. І., ч. IX, ст. 397).

Отже — як це мало похоже за „ґоненням за новим..."

Чи не шукати причин того, що ми не дійшли до „своєї мети", не в отому неіснуючому „гоненню за новим", але навпаки, в отій перебільшеній млявости, в отому недовірливому „примірюванню", „пристосовуванню" та „переболюванню"? В нашім віці, коли розвій подій відбувається з ритмом не чумацьких валок, а автомобілів та аероплянів, таке „примірювання" та „переболювання" виявляється цілковито не на часі, виявляється, саме як нездатність пристосовування до цілком нових умовин життя цілого цивілізаваного світу, нездатність, яка походить з великого культу традиційного життя, що не відповідає новому ритмови подій. Бодай віденська „Воля" притримується такої думки: — „На жаль, — каже вона, — в цьому відношенню ми занадто „своєрідні", тому, що в свойому духовому й культурному житті йшли окремо, ніби відгороджені від решти Европи. Своєрідні в тому розумінні, що культурні придбанн великих европейських народів уявляють з себе для нас багато такого нового, незвичайного, що вимагає напруження енерґії, щоби втілитись, так би мовити, асимілюватись..." (ib. т. І., ч. IX. ст. 397).

Таким чином ми знайшлися знову перед двома цілком суперечними твердженнями: з одного боку: „найтяжча наша хиба лежить у нехтуванні всякої нашої традиції", а з другого боку: — „На жаль... у свойому духовому й культурному житті ми йшли окремо, ніби відгороджені від решти Европи..." і, значить, у полоні своїх своєрідних традицій.

Акад. Смаль Стоцький спостерігав майже виключно західньо-українське життя, і тому його зауваження могли би відноситися лише до Галичини і Буковини, але й тут він знаходить дуже поважного опонента в пок. Арт. Хомику, який писав у 1919 році в тій самій віденській „Волі":

„Ми не можемо також не помянути добрим словом прекрасних прикмет галицько-українського типу. Є це безперечно тип консервативний, але консервативний у добрім значінні. В своїм характері має галицько-український тип так звану „руську впертість". Він твердий і непохитний і зберігає дуже вперто всі останки своєї індивідуальної окремішности, які дістав у спадщині від своїх дідів і прадідів. Галицько-український тип, особливо на захід від Стрипи, т. є. менше більше там, куди не дійшли заворушення Хмельниччини та Коліївщини, не такий активний, як його східній брат, не такий широкий, щоби вміти вести „маневрову" війну, але зате незвичайно твердий і витревалий „окопник"... („Воля", 1919, т. II, ч. IV., ст. 147).

Таким чином, на думку А. Хомика, придністрянця, Українець Західніх Земель ще більший традиціоналіст, ніж Українець Східніх Земель, — отже і тут твердження акад. Смаль Стоцького в безтрадиційно-твердження. А проте є в ньому велика правда, якщо ми віднесемо його не до цілого українського народу, але до так званої української інтеліґенції. Тут закид акад. Смаль Стоцького в в безтрадиційности української інтеліґентської молоді є цілком справедливим, але... лише настільки, наскільки він відноситься до інтеліґентської молоді **всіх** народів. Молодь є завжди безтрадиційна, бо вона все шукає нових шляхів, вона завжди намагається своєю творчістю, своїм геройським чином витворити якісь цілком вoні цінности, які з бігом часу могли би перейти в традиційну спадковість цілого народу.

Таке наставлення молоді натурально ще більше загострюється в періоді великих історичних кріз. Німецький фільософ Кайзерлінґ у своїй „Психоаналізі Північної Америки" присвячує цьому питанню безтрадиційности молоді кілька прегарних сторінок: — „Коли — пише він — розрив самостійного звязку, що характеризує взаємовідношення двох поколінь, збігається з розривом постійного звязку в інших напрямках і в інших площинах, або — інакше кажучи — коли напрямки розвитку релігійного, фільософського і політичного приходять натурально до свого кінця, — тоді ніби століття виростають між батьками й дітьми. Нормальний процес відмолодження приймає форму процесу, який Де Ври називає „мутацією"; виникає тоді цілком нова форма життя. І саме тому, що ця форма життя є цілком нова, молодь мусить фатально перебільшувати в своїх самоствердженнях, — бо вона не має більше традиційного способу поведення, що в нормальних умовинах віднімає у неї зовнішньо присущий їй характер варварства. Таксамо було на початку нашої доби. Поведення первісного християнства істотно відріжнялося від поведення його поганських батьків. І тому, що йому приходилося будувати своє культурне життя з самого початку, на цілком нових духових підставах, він дуже швидко зробився з усіх точок погляду примітивним, в протилежність своїм витонченим попередникам. Нове покоління виявило себе не лише з фізичної, але й культурної точки погляду на становищі новонародженої дитини... Нині, як і в початках середніх віків, нове покоління є цілком байдуже до тих ідеалів і цілей, що ними жило старше покоління. Культурні традиції, якіб вони не були гарні, не виявляють жадного впливу, ані з точки погляду релігійної, ані соціяльної, ані політичної, ані мистецької. По всіх усюдах ідеалом і моделем робиться шофер, себто людина, що зробилася цілком примітивною, але має в свойому розпорядженні всі механічні засоби нашої технічної цивілізації... Цей новий тип, що його найвищим виявленням і символом є тип шофера, не є культурним типом. Він є примітивним і ґвалтовним, повним життєвої сили і нахабства молоді..." (Фр. вид., ст. 133-37).

Отже цілком природно, що цей новий тип дивиться на все вчорашнє, на все минуле, як каже акад. Смаль Стоцький, звисока, а навіть з погордою, як на мертвеччину, як на щось відсталого, що треба рішуче поборювати, як незгідне з поступом... Щодо „поступу", то в дійсности про поступ ніхто з цього молодого покоління і не думає, бо саме це слово належить до спадковости того минулого, що його сучасна молодь відкидає. Та зрештою, з точки погляду „відмолодження людства" тут дійсно не можна говорити про жадний поступ, бо і з точки погляду культурного батька будьяка новороджена дитина не може бути ніяким поступом у порівнанні з тим культурним батьком, — вона є лише **доказом і виявом нового життя,** що приходить на зміну старому. Певна річ, що кожна дитина є продовженням своїх батьків, — але кожда дитина **починає** там, де починали й її батьки, себто зі становища немовлятка, яке всього мусить вчитися, і всього вчиться, кожне на свій лад. В міру того, як вона росте, вона **чинить.** І досвід життя виказує, що вона тим краще чинить, чим більше має здатностей пристосовуватися до нових умовин життя, чим більше має творчої **ініціятиви.** Нещасна була би та дитина, що, примушена чинити в цілком нових умовинах життя, почала би керуватися примарами традицій, а не життєвою дійсністю. Саме слово „традиція" означає те, що вже відійшло в минуле, що вже більше не жиє. І в живому житті треба керуватися живою дійсністю, а не — хочби й найшляхотнішими — привидами минулого. Ті, що творили нове життя, все були ворогами — хоча й нездеклярованими — традицій. Той, хто вперше сів на коня, був ворогом традиційного способу послугування ногами; автомобіліст був нищителем давнього традиційного — для багатих і визначних людей — звичаю їздити верхи і т. д. Кожний винахід від парової машини до телеґрафу і радія був злісним ворогом попереднього — традиційного — стану річей. І коли тепер іде така страшна ломка старих традицій — то це пояснюється саме тим, що живемо в часах великих винаходів, і то не лише в царині технічній, але і в царині політичній, соціяльній і навіть духовій.

(Далі буде).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Ню Гейвен, Конн. — В списі жертв у „Свободі" з 19-го березня має бути: призначено на народню ціль $44.50.

А. М., Клінтонвил, Конн. — Не вимагайте ніколи звороту, бо того ніяка редакція не робить. Зробіть собі відпис і держіть у себе. Тоді не буде ні Вам ні нам клопоту.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ЗА ҐРОМАДСЬКУ СПРАВЕДЛИВІСТЬ.

„Страшні просто умовини викрито в тюрмах у стейті Норт Каролайна", починає свою статтю „Ню Йорк Ворлд-Телеґрам".

Не знати, чи „Ню Йорк Ворлд-Телеґрамови" здається, що він почав новий хрестоносний похід. Можливо, що з цього приводу він уважає себе достойним якоїсь медалі за суспільну поправу. Можливо, що він уважає себе за це героєм або мучеником. І багато читачів знайдеться, які йому за це приплеснуть.

Скільки знайдеться між ними, що спитаються: що варта цей хрестоносний похід проти страшних тюремних порядків тисячу миль від редакції? Що тратить нюйорська ґазета й на що вона наражується, пишучи про зловживання в Норт Каролайні?

ГЕРОЇ БОРОТЬБИ ПРОТИ ГРОМАДСЬКИХ КРИВД.

В анґлійській літературі вважали довго великим оборонцем покривджених анґлійського повістяра Чарлза Дикенса.

Та недавно відомий критик Гю Кинґзмил у своїм життєписі Дикенса позакав, скільки основ має Дикенс на таку репутацію. Дикенс розкривав зловжитки в школах, шпиталях і тюрмах, але зловжитки великої анґлійської грошевої кляси лишав недіткненими. Він виступав за потребу ріжних реформ, але лише таких, за котрі заявилися вже широкі маси. Як він виступав проти могутніх і сильних світа цього, то виступав лише тоді, коли знав, що за це не то що йому нічого не станеться, але й ще набере за це слави, популярности й маєтку. Він нападав на зловжитки в копальнях і фабриках північної Анґлії, але робив це в ґазетах південної Анґлії, яких порядки в північній Анґлії обходили стільки, що торічний сніг.

ЯК ПОВСТАЮТЬ ГЕРОЇ.

Слова Кинґзмила про Дикенса показують нам, як будується фальшива опінія мучеництва чи героїзму.

Чи міг би Дикенс стати фальшивим героєм фальшивої боротьби проти суспільних кривд, якби не тисячі людей, які не розглядаються в ріжниці між правдивим героїзмом і фальшивим?

І в кого цього вміння розріжняти між правдивим героїзмом і фальшивми є найменше, як не в тих, які найбільше жадні бачити героїзм в інших? І хто найбільше жадний бачити героїзм в інших, як не той, що самий уважає себе нездібним на ніяке геройство?

ЯК ПОВСТАЮТЬ ПРОВОКАТОРИ.

У Ню Йорку виставляють театральну штуку під наголовком „Чорна яма". Тлом штуки є копальні вугля. Темою драми є повстання провокатора.

Штука представляє як головну особу Джова Коварського. Колись він був добрим майнером та діяльним юністом. За цю діяльність він дістався до тюрми. По виході з тюрми Коварський не може дістати роботи, бо всі його знають як арештанта. Його родина бідує тяжче й тяжче. Нарешті вони живуть уже життям, якого не можна назвати людським. На лихо Коварського, його жінка має мати дитину.

Тоді управитель дає йому роботу в копальні під умовою, що він стане шпигом підприємства проти своїх товаришів, так званим „стул-пиджен". Коварський, притиснений бідою до стіни, згоджується на пропозицію: він буде брати гроші як шпиг, але на ділі не буде виконувати своєї роботи. Так він собі думає. Але життя показується сильніше, і за якийсь час Джов Коварський є справжнім шпигом-провокатором.

В. Будзиновський.

З ГАЛИЦЬКОГО ЗАМКУ

(Історичне оповідання).

(20)

Се питання празило дівчину. Боялася сказати, що панна випустила її. Також годі було сказати, що ключ лишила в дверях, або що їх відчинила собі ще за дня і ключі назад поклала на їх місці. Панна мабуть замкнула назад на ключ і Микола, як би пішов спробувати, знайшов би фіртку замкнену на ключ. Зараз показалось би, що вона бреше.

— Щож є з тими ключами? — спитав ще раз, коли вона не відповідала. — Мені конче треба знати.

— Ключів я в моїх руках не мала, — відповіла поволи, надумуючися. — Мене хтось випустив з замку. Більше не питай, бо не скажу.

— Чи той хтось лишився при фіртці?

— Гадаю, що ні.

Відмежований корчем свербивуса, лежав у траві Демчина і чув сю розмову. Крачун вже так змовивсь був з ним, нарошно на те, щоби міг чути все те, що дівчина скаже про замок.

— В замку люди не крутяться?

— Кромі панни і варти на воротах. вже всі сплять, бо старости нема. Поїхав до будучого зятя і ще не вернувся.

— В замку не спить лише одна панна, кажеш?

— Лиш вона.

— Як лиш вона не спить, то хіба лиш вона випустила тебе?

— Я тобі сего не сказала.

— Знаю з духа святого, — сказав сміючися. — Ходім, бо незабаром будемо мати півгодинну роботу і зачнемо нашу мандрівку.

— Яка то буде робота?

— Будемо вантажити на байдак зброю, яку щойно принесуть нам. Потому сядемо на байдак і попливемо долі рікою.

Коли Кравчун і Марина відійшли, Демчина підійшов до фіртки і потис клямку. Фіртка відхилилася. Таксамо двері до замкового коридора. Вернувся в кущі, де сиділи скриті його помічники і сам Солонецький. Врадили не ждати до півночі, а роботу зачати зараз. Всі пішли до замку. З ними пішов також Стефан, маючи нині на ногах, як всі товариші, мягкі постоли. Ще не було півночі, коли вони замкову збройницю лишили порожною.

Всі пішли до байдака, полищаючи під замком одного Солонецького. Саме тоді від фронту замку почувся туркіт і заграла сурма старости і ще якась сурма. Стефан вгадав, що то вернувся староста і ще приїхали якісь гості.

— А Бог би їх побив! Розбудять, зворохоблять увесь замок. Дівчина може й буде боятися вийти.

Такі невеселі думки виринули в голові Стефана. Гамір по приїзді пана замку і гостей ще не затих, коли вибила дванацята. Коли вдарило чверть на першу, з замку вже не доходили до Стефана жадні голоси. Минуло ще чверть години, ще й дальші дві чверти минули. Дівчина не вийшла.

Стефан відхилив фіртку і всунувся на подвіря. Всунувся на коридор. Ведучи рукою по стіні, рахував двері. Підійшовши до четвертих, зупинився. Почув розмову. Чув два дівочі голоси. Не була там покоївка, бо дівчата говорили собі „ти".

— Має гості, — погадав, кленучи в душі. — Мабуть не зараз вийде. А може нині цілком ні?

— Успокоєний, що вона не вийшла, не щоби розгадалася, а лише тому, що перешкодили гості, Стефан подався взад і по хвили знов знайшовся поза мурами замку. Рішився ждати в кущах проти фіртки, бо гадав, що дівчина таки спекається гостей і вийде пізніше. Ждав до другої. Не діждавшися, погадав:

— Або гості лишилися ночувати в її кімнатах, або гадає, що я так довго не буду чепіти тут.

Стефан пішов ко місце над рікою, де до байдака брали замкову зброю. Байдака вже не було. Був тільки човен з двома гребцями, нарошно полишени для Стефана і його товаришки.

— Нині ще не возьмете мене, — сказав. — Перекажіть се Демчині. Завтра знов дожидайте мене тут!

Човен відчалив, Стефан пішов до свого заїзду.

Сальомея справді не була сама в своїх кімнатах. Разом з її батьком приїхала до них ціла родина її нареченого. Його сестру вислали спати до Сальки. Та дівчині ані в голові було спати. Вже лежачи в ліжку, молола і молола язиком. Салька й не слухала, що вона теревенить. Лиш Бога молила, щоби якнайскорше зіслав на неї твердий сон, бо під фірткою Стефан вже давно дожидає її. Аж десь коло пів другої глибокий і правильний віддих свідчив, що прикра щебетушка вже добре спить.

Салька виймила зпід подушки ключі, закинула на себе велику темну хусту і вийшла. Вийшовши за фіртку, стала роззиратися.

Пусто і тишина. Не видко, не чути нікого.

Під фірткою не хотіла стояти. Перейшла на той бік дороги і скулившися присіла під кущем. Замковий годинник сказав їй, що идить тут вже чверть години.

— Не діждався і пішов, — погадала. — Мені треба було сказати в хаті, що мушу на хвилину вийти, і вийшовши не вернутися. Хоч би не діждавшися мене, заалярмували цілий замок, то я таки вже була би безпечна. Стефан знайшов би для мене скриток. Мабуть вже має. Погоня за мною не пішла би, бо нікому й на думку не прийшло би, що я втекла з козаком. Нині моє пропало. Треба відкласти до завтра.

Замкнула фіртку і двері коридора на ключ, щоби рано хтось припадково не побачив отворених і пішла до свого мешкання. Ключі всунула під подушку і лягла. Вснула аж над раном, бо довго морочили її питання:

„Що буде завтра?"

Коли рано Салька пробудилася, пригадала собі, що до збройниці перенесла свої дорогоцінности. Цікава, що з ними сталося, встала і лиш закинувши на себе хустку, побігла подивитися.

— Вже взяв! — погадала, коли побачила, що її річей нема. — Значить, Стефан і по мене прийде.

Бачучи, що кімната взагалі порожніська, вона жахнулася, бо прийшло їй на гадку, що помічники Стефана, то може якісь опришки і з її річами забрали такох всю зброю її батька. Не так батька, як польського короля.

— Боже! Що то тепер буде? — шепнула, важко зітхаючи, і вернулася до своєї кімнати.

(Дальше буде).

В СПРАВІ ЛІТЕРАТУРНОЇ НАГОРОДИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ.

Хочемо поділитися думкою, яка виринула на товариських сходинах підчас розмови про українську літературу. А була це думка створити щось у роді української нагороди Нобля, пристосованої до наших обставин.

Про кількадесятьтисячну літературну нагороду для українських письменників — можна лише хіба мріяти. Та поки це ще не є здійсниме, можемо пробувати, ба не лише пробувати, а таки можемо дійсно створити літературну нагороду у висоті 1,000 долярів, платних що два роки.

Може знайтися в Америці (а повинно знайтися) сто людей, котрі схотіли би складати по 50 центів місячно на літературний фонд. Знаємо, що десятки тисяч наших бідних робітників, навіть тепер, у часі депресії, складають по долярови і більше місячно на парохіяльні ціли. Чомуж би між інтелігентними людьми, котрі через депресію не так дуже терплять, не знайшласяб сотня, готова оживити український літературний рух ціною 50 центів місячно? Ця невеличка лепта сотні зложила би по двох роках коло тисячу долярів. Зачнемо нині, то в 1936 р. покажеться вже, чи на 1937 рік можна оголошувати нагороду на найліпшу повість, чи драму, чи щось подібного.

В нашім куті, не дуже багатім на інтелігенцію, знайшлося вже десять людей, готових приступити до діла. По більших містах і в ріжних кутах східніх стейтів можна би орґанізувати такі гуртки по 10 членів і злучити їх у централі. Кождий 10-членний гурток 1) мав би свойого колектора вкладок, що присилав би кождого місяця виказ членів і їх вкладок до централі; 2) переводив би в себе, коли зайде потреба, голосування над загальними питаннями орґанізації і подавав би вислід голосування централі; 3) вибрав би поміж себе критика предложених до конкурсу рукописів, котрий мав би обовязок післати свою чи свого кружка оцінку конкурсовим суддям.—Конкурсові судді в числі трох, вибрані або запрошені кружковими критиками, признають нагороду. — Фонди товариства можна би віддати в опіку одної чи більше народніх орґанізацій. Роля централі ограничувалася би при такій орґанізації до обовязків генерального секретаря товариства. Централя оголошує в часописах (думаю, що наші чільніші часописи не відмовлять місця) квартально суму вкладок кождого кружка і загальний стан фонду, реченець і умовини конкурсу, присуд суддів, приймає і розсилає рукописи, і т. д. Щоб оцінки кружкових критиків і присуд суддів були безсторонні, можна би поставити умову, що до конкурсу приймається лише рукописи, підписані криптонімами. Автор зголошується аж по оголошенню присуду суддів. Колиб удалося зорґанізувати постійне товариство приятелів української літератури, тоді требаб обмежити можність діставати нагороду, щоби вона не попадала занадто часто в руки одного автора.

Це лише думки, лише провізоричний плян. При добрій волі не трудно булоб це здійснити. А може ідея створити українську літературну нагороду дійсно закоріниться в Америці? А може пошириться?... Чи це тільки мрії?

Відгуки на наш голос просимо слати на адресу:

о. Дмитро Добротвор,
13/1 N. Beech St., Mt. Carmel, Pa.
або **о. Лев Чапельський,**
415 Front St., Minersville, Pa.

Як аґітаційний причинок до нашого допису подаємо уривки статті Уласа Самчука, поміщеної у львівському „Вістнику" (січень 1933) під наголовком: „Крик у порожнечу".

„У нас замісць заохочувати до праці молодих мистців, — убивають їх...

„Коли я пишу роман, то мушу зазнати, що то є погорда, голод, пониження. Я мушу жебрати за свою власну працю, я радий, коли мені колись якась добра душа тицьне гріш на папір чи порто. Я мушу сидіти в кімнаті, де костеніють руки. Я ходжу обідраним жебраком, якому сором вступити до прилюдної бібліотеки. Ось вам картина середовища, в якому живе й працює наш мистець, що має обезсмертити наше славне національне імя.

„Мене прикро вразили слова... що „серед нашого молодого покоління нема людей, що малиб внутрішню духову необхідність бути письменниками"... Я знаю особисто десяток здібних людей, яких твори читав другий десяток, які гинуть у злиднях, не можучи видати малесенької збірки. Я знаю автора, дуже вражливого на зміст і форму, з великою мистецькою культурою, що лікує чиряки і шлунки, і який навіть серед такої праці знайшов можність написати один цінний твір (який лежить у нього). Ніодно видавництво... не ризикує видати його річ. Навіть без гонорару — бо нема читача. А ви кажете — „нема людей, що мали би внутрішню потребу" і т. д.

„Тепер жеж рідко яка редакція чи видавництво дають гонорари. Це, що від часу до часу циркає, то не є гонорар. Очевидно не є це вина редакцій і видавництв, лише знов таки загалу. Не маємо ми жадних фондів, жадних меценатів. І коли ще держиться якась мізерія мистців, що знаходять можливість, бодай принагідно, нагадувати про себе, то це треба приписати чуду і величезній фізичній і моральній витревалости, про яку у тій статті згадується.

„Для ілюстрації дозволю шановного читача ввести у свою власну лябораторію, де „творяться" романи. Я молодий, займаюся тим люксусовим занятям порівнуючи недовго. За увесь час написав я не знаю скільки оповідань, чотири великі романи і безліч часописних передовиць, дописів і статей. Один з моїх романів друкував перерваний Л. Н. В. Другий — безконечно („через обставини") по чверть аркуша друкують „Дзвони". Третій, ще теплий — у „Червоної Калини" за браком фондів холоне. Четвертий безнадійно чекає „кращих часів" (боїться цензури), пятий у проекті. Ні, це я роблю не із „внутрішніх духових потреб"; це я роблю, щоб дістати на місяць часом 50 зл., часом 20, а найчастіше зеро, мінус папір і порто..."

„А тому, не камінюйте мистців, не забивайте в них бажання до праці. Не вбивайте їх вашими громами погроз. Направляйте оті погрози краще у ту духову порожнечу загалу, який не в стані збагнути навіть необхідности преси, а не те, що мистецької літератури. Там корінь зла, а не в зацькованій душі вашого поета чи письменника, якому голод, а не творчість, на думці.

„Мій крик — у ту порожнечу".

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗ/

МАЙНЕРСВІЛ, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 78, повідомляє, що квартальний мітінґ відбудеться 31 березня, зараз по Сл. Божій, в галі церковній. Проситься всіх членів явитись на цей мітінґ; неприявний член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. Буде справоздання і інші важні справи. Членів, котрі ще не виміняли своїх грамот проситься принести старі грамоти на цей мітінґ. — Ів. Стевник.

Один комік нездужав на шлунок. Пішов до лікаря. Лікар оглянув його та сказав поважно:

— Це незвичайно цікавий випадок, який дуже збогатить медицину!

— Гм, — пробурмотів комік — а я думав, що воно мене коштуватиме найбільше десять долярів!

АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ ДЛЯ МОЛОДІ В СТАРОМУ КРАЮ!

„Українське Краєве Товариство охорони дітей і опіки над молодю" набуло у Львові в 1930 р. за жертви, зібрасі членицею головної ради Т-ва, п. М. Говиковичевою, серед українських громадян в Америці нову одноповерхову каменичку з городом і оснувало в цій „Американській домівці" Промислову Жіночу Бурсу для сиріт по українських ремісниках. Готівкою заплатило товариство за дім 3,100 долярів і переняло довг 15,000 злотих.

У цій важній українській станиці Львова, що її удержує товариство вже 5 літ, знаходять що року приміщення понад 20 дівчат, які приготовляються здобути собі самостійне становище в світі.

Як сказано, на закупленому домі тяжить іще більший гіпотечний довг, платний піврічними ратами, та на його сплату товариство не має ніяких фондів. Але тут знову прийшли нам з визначною допомогою наші земляки в Злучених Державах і Канаді й зложили в 1934 році на сплату цього довгу й коштів уладження бурси 876 американських долярів на руки п. Говиковичевої, що, перебуваючи довший час в Америці, впродовж 3 місяців займалася збіркою на ту ціль.

Так отже завдяки правдивій щирости й великій жертвенности наших заморських Братів і Сестер маємо змогу на деякий час здійснювати одно з завдань нашого товариства, за що їм від нас сердечна подяка й запевнення, що українські сироти-діти вдячно згадуватимуть своїх американських добродіїв, що такий княжий дар зложили на їх виховання.

Ми віримо, що й набудуче наші дорогі заморські Брати і Сестри не відкажуть нам своєї помочі і допомуть не тільки сплатити решту довгу за дім нашої Бурси, але й причиняться до її дальшої розбудови, щоб ця „мериканська Домівка" стала внедовзі центральним захистом для підготовки до практичного життя українських сиріт.

У Львові, 18. лютого 1935.

За Головну Раду Українського Краєвого Товариства Охорони дітей і Опіки над Молодю:

Модест Каратницький, голова;
Д-р Роман Мармаш, секретар;
Д-р Лесь Кульчицький, екон. референт.

Разом з тим Українське Товариство охорони дітей і опіки над молодю у Львові подає виказ дальших жертв американських Українців на Дівочу промислову Бурсу у Львові, які товариство одержало в звязку зі збіркою п. Михалини Говиковичевої:

Жіноче Запомогове Товариство в Шікаґо 10 дол.; Союз Гетьманців Державників на виховання одної сироти в бурсі, Березинської, 17 дол.; Тов. Запорозька Січ у Борнсайд 11 дол.; з Обєднання 40 дол.; Союз Українок з Саскатун, Канада, 10 долярів.

Нічю до аптики задзвонив якийсь пан, а як аптикар прийшов до віконця, він каже до нього:

— Прошу мені дати за десять центів мяткових цукорків.

— То задля такої дрібниці ви будите мене серед ночі?! — обурюється аптикар.

— То прошу не гніватися — я прийду завтра!

МАЛЮНКИ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ПОБУТУ

—o—

В помешканні руїна!... Меблі на середині кімнати, й покриті ґазетами... Підлога замащена вапном. Натикаючись на відра і якісь інші предмети, що лежать у безладді, блукає по кімнатах розгублений господар...

— Що сталося? — питає гість.

— Ми гинемо! — гробовим голосом відповідає господар. — Все скінчене!

Але рештки життя ще в ньому жевріють. Він раптом підносить руку вгору, до неймовірного брудного суфіту й пристрасно деклямує:

— О, нащо, нащо це?! Навіщо рішився я на цей божевільний крок? Жили ми спокійно... Памятаєш, Нюро, ось тут вечорами я сидів на кріслі? Пили ми чай, наші діти гралися в коридорі... Тепер усе скінчене!...

— Але що сталося?

— Малярі! — відповів господар, водячи по хаті непритомним зором.

В цей мент заплакала його дружина.

— Бачиш! — говорила вона. — Я казала тобі запросити того старенького, що малював помешкання Кирсанових...

— Старенького?! — заверещав господар.

Зачалося родинне „побоєвище" й гостеви довелося лише попрощатись і відійти. Але з власного досвіду він уже знав, що сталося... А сталося таке! Хотів громадянин Х. зробити біжучий ремонт свого помешкання, або просто кажучи — побілити суфіти й стіни. Але де взяти малярів, де їх шукати й до кого звертатися? Нічого невідомо! В таких випадках розпитують знайомих, або просто стережуть малярів на вулиці. Коли повезе, то внаслідок такої добре зорґанізованої розвідки (при умові, що всі члени родини розходяться в ріжні пункти Москви), можна вже на... четвертий-пятий день стрінути десь на вулиці похмуру постать із відром і пензлями, та при допомозі ріжних безличних обіцянок і неприхованого підлещування таки затягнути її до себе.

Постать, не кваплючись, поважно розглядає предмет своєї будучої роботи й зосереджено сопе... Наші совєтські малярі надзвичайно поважні й неприступні! Може тому, що усвідомлюють собі важливість своєї соціяльної функції? На решті після довшого сопіння постать зачинає фільософувати:

— Щож, купоросом треба... Без купоросу ніяк неможливо. Коли би без купоросу — не буде правильного кольору. А можна й без купоросу!... — закінчує несподівано.

— То якжеж з купоросом, чи без купоросу? — благаючо питає маляря господар.

— А це ваша справа! Одні люблять з купоросом, другі без...

— То хай буде на всякий випадок із купоросом. Ось цю кімнату я хотів би помалювати на жовтий кольор; знаєте, такий веселий, соняшний...

— Кроном, значить?... — поважно цідить маляр. — Щож, можна. Возьмемо, значить, крону і як є, так і пофарбуємо. Кроном себто...

Другу кімнату господар хоче покрасити світлозеленою барвою. При цьому маляр виголошує незрозумілу промову про якийсь стронцій, що потрібний для зеленої фарби. Переговори вже тревають дві години. Маляр, безнастанно задираючи вгору голову, дивиться на суфіт, ніби чекаючи, що звідтам піде дощ, цокає язиком і пригноблено розмахує руками.

— Ну здається, все! — нервово говорить господар. — Тепер, будь ласка, а кільки коштуватиме?

Тут зачинається вже справжній „художній театр". Маляр насамперед робить півгодинну павзу. У господаря щипає десь за серце.

— Хлібні картки скасували... — вимовляє нарешті маляр.

— Щож — продовжує він по довгій перерві. — Зробимо! З вашим, значить, купоросом? —

— Як з моїм купоросом?... Деж я його дістану?

— А цього вже ми, малярі, не знаємо.

Все починається від початку. Маляр знову блукає по кімнатах, зітхає, дивиться на суфіт, мекає, хмикає і чухає себе в ріжних місцях... Врештірешт виясняється, що він може дістати все — і проклятий купорос, і крон, і вапно, й навіть загадочний стронцій. Але ось він призначає ціну — 300 рублів! Ціна не природня, глупа, просто образлива. Зачинається довгий торг, базарний, азійський. Водночас виявляється, що маляр може працювати лише вечорали.

Господар годиться врешті на все: вечорами, то вечорами; триста рублів, то триста! Щоб лиш було зроблене скорше й скінчити з тим брудом, павутинням та іншою чортівщиною. Вночі вся родина працює. Зсувають меблі в окрему кімнату, вяжуть річи в клунки. Завтра в шестій увечір (пункт!) має прийти маляр... Але його нема ані в шестій, ані в осьмій, ані в десятій. Родина цю ніч спить на клунках.

Але на другий день маляр зявляється, і то не самий, а ще з трома майстрами: два старі й один хлопець. Хлопець, як всі інші, в обмащених крейдою чоботях і величезному „спінжаку". Він, як і дорослі, також зачинає кружляти по кватирі, хмикає, мекає й щось неясного говорить про благотворне діяння купоросу. Ввесь цей трудовий колєктив здіймає „спінжаки" й розсаджується на перевернених скринях і відрах посеред кімнати. Майстри зачинають пити чай і все розглядають суфіти. Потім тихенько, але до ладу, зачинають співати:

Ех, ви слуги, мої слуги,
Слуги вірні мої...

Напившись чаю й наспівавшись до схочу, майстри одягають „спінжаки", знову їх здіймають і знов одягають. Потім беруть у господаря 25 рублів і всі разом ідуть купувати крон. Лишається хлопець. Він зачинає щось робити з купоросом і при тому пропалює сукно на бюрку.

— Ти збожеволів? — кричить господар.

Купорос не любить кольору, — флеґматично тягне хлопець. — Осадок пущає...

Це маячіння! — стогне господар.

Він має рацію. Починаються просто якісь галюцинації. Насамперед малярі вже взагалі не вертаються до зруйнованого й перепаскудженого купоросом помешкання. Минає день, другий, третій... В родині драма! Нарешті якісь знайомі рекомендують якогось Вавилича, старенького і „кришталево чесного майстра". „Кришталевий" старушок приходить, з повільністю, що просто хапає за душу, також розглядає суфіти й врешті заявляє, що ввесь ремонт він може зробити самий за... дванацять рублів (ті хотіли 300!). Але тут же виявляється, що старий пяний як ніч, і взагалі за свої слова відповідати не може. Його на силу виводять з помешкання. Минає тиждень. Дружина ловить десь на вулиці нового маляря. Він таксамо подрібно умовляється про все, входить у всі дрібниці, але при кінці переговорів заявляє, що працювати не може, бо завтра виїздить на три місяці до батьків на село. Навіщо він взагалі зачинав розмови, сопів і чухав себе впродовж двох годин — невідомо.

Сьогодні вже 28 день, товариші, як згадана родина шукає малярів. Вже хотіли поставити всі меблі на місце та не можна: проклятий малярський хлопець зруйнував і перепаскудив усі суфіти й стіни своїм купоросом. Як вийти з положення — годі навіть і придумати...

Так, товариші! У нас у Москві дійсно лекше попасти до найкращого спеціяліста-професора серцевих недуг, ніж знайти, а головно дійти до ладу з малярем. Виринає поважна проблєма, товариші: як тримати в чистоті помешкання наших трудящих?...

За „Правдою" подав М. О.

ГУМОР СТРІЛЕЦЬКОЇ ПІСНІ

В останніх часах багато пишеться про стрілецьку пісню та її авторів. Стрілецька пісня поважна, подекуди трагічна, але не бракує їй і гумору. Як примір стрілецького гумору тодішніх часів подаю одну з комічно-сатиричних поем Романа Купчинського про нашого незрівнаного Леся Новіну-Розлуцького, як вибирався в похід з Варпалянки, себто села, де містився стрілецький кіш (кадра).

Д-р Павло Дубас
(Філаделфія).

„НОВІНЯДА".

ДІЄВІ ОСОБИ:

Новіна — юнак, літ 26.
Маргітка — дівчина, літ 19.
Вуйко — „старий добродій", літ 30.
Крім того — „Банда" і „кадристи".
(Діється на закарпатській Україні 1915 р. в бурливих часах всесвітньої війни).

„Прощай, моя Маргіточко,
Прощай, моя ти мріє,
Прощай, моя ти квіточко,
Невинна леліє.

„Я завтра йду в завзятий бій,
Де ворог дише лютий —
І може впаду там як стій,
Од всіх і вся забутий.

„Як куля вже прошиє грудь
В страшний кровавій битві —
Так ти одна хоть не забудь,
Згадай в своїй молитві.

„Згадай, що був такий колись,
Який кохав Маргітку,
Якому мрії розплились
В самім життя досвітку...

„Не плач, Маргітко! Не вжеж
Це повно сліз на плахті?..
Не плач, бо й я заплачу теж,
А це не личить шляхті".

Так то з любкою прощався
Бідний пан Новіна:
Славний нащадок великий
Славного коліна.

Рано вранці Варпалянці
Йшли на поле бою,
А між ними пан Новіна
З важкою журбою.

Затрубили грізно труби,
Вийшли команданти,
А за ними густим роем
Самі маркіранти.

Затужила бідна „Банда"
За шляхтичем любим
І зо три дні з горя пила
Разом з „Вуйком" грубим...

Поминали в своїх мовах
Бідного Новіну,
Тільки „Вуйко" бородатий
Мав веселу міну...

Він казав, що пан Новіна
Нім зайде на шанці,
То ще зо два, зо три рази
Буде в Варпалянці...

Та всі „Вуйка" закричали,
Що того не буде,
Бо „валечне" беться серце
У шляхотській груди...

* * *

(Трагічно-гіроїчна павза).

* * *

Скотилося сонце з неба
І за гори впало,
Мрака доли оповила,
Вечоріти стало.

По вулицях похожають
Вимоклі кадристи:
Величезні австрофіли
І мілітаристи.

Але хтож то ледви мріє
В полі на гостинці:
Стать маленька і прибита,
З боку дві торбинці.

Хто це може такий бути?
От якийсь дідисько;
Та зажди мо, побачимо,
Аж прийде вже близько.

Алеж лізе, мара, лізе,
Ледви тягне ноги,
Певно зробив тої днини
Добрий шмат дороги...

О, вже близько, та це воїн,
Стрілець може бути,
Підождімо, послухаєм,
Що нового чути.

Дві торбини, то „бродзаки",
Ззаду горб верблюда,
То наплечник, а на ньому
Білий „коц" як буда.

Він задрипаний болотом
По самі коліна,
Борода якась цапяча,
Боже! Це Новіна!

А Новіна ледви суне,
Тай ще стогне дуже;
Що на нього глядять кадра,
Це йому байдуже.

До своєї завертає
Давньої кватири,
Та у ній вже розмістились
Якісь офіцири...

Та вони як на Новіну
Тільки подивились,
То зітхнули з пожалінням
І не посварились...

А герой наш ледви дихав,
Пригодами ситий,
Положився на канапу
Й заснув, як убитий...
(Павза).

Давно сонце вже прогнало
Чорні тіни ночі,
Як розплющив пан Новіна
Свої сиві очі.

Розглянувся по кімнаті:
„Нікого не видно...
Ах як мені коло нирок
Болючо й огидно!".

Притім зойкнув сильно з болю,
Зітхнув якось важко:
„Гей, чому ти не приходиш,
Маргіточко, пташко?"

Поділали слова тії
Дивно, чародійно,
І Маргітка появилась
В хаті ненадійно...

В „гальці", в білім каптанику,
Немита і боса —
Так, як спала, розбурхана
І простоволоса.

Знала, що „ляйтнанти" встали,
Що їх нема в хаті,
І пішла щось пошукати
У другій кімнаті.

Дивиться: „Чи то на яві,
Чи то сон морочить,
Чи то може дух нечистий
Мою душу дрочить?...

„Ні, це правда. То мій любий,
Мій милий Новіна,
Тільки щось блідий, змарнілий,
Що за переміна?"

А Новіна як побачив
Маргіточку любу,
Вибалушив сиві очі
І отворив губу.

Може міну від розмови
Краще серце пійме,
Тож Маргіточка схилилась
Новіні в обійми.

В обопільному омлінні
Посиділи трохи,
А при цьому чути було:
Іхи, ахи, охи...

Та родичі довідались
(О, доле проклята!)
І вислали Маргіточку
До дядька, чи брата.

А Новіна сплакав очі
Гіренько до крихти,
Й велів собі по шляхотськи
Голову обстригти.

„Нехай спадуть ті кучері" —
Закричав що сили —
„Котрі мою Маргіточку
До гріха кусили".

Так скінчилася любовно
Военна пригода;
Шкода була залицяння,
І здоровля шкода.

* * *

А тепер наш пан Новіна,
Хоч млють ще руки,
Вчить молодше покоління
Лицарської штуки.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

САВТ ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ.

З забави на Український Музей.

Дня 9-го березня з нагоди 10-літньої річниці подружного життя гром. Роновців зібралась родина і приятелі й влаштували для них несподівану забаву.

Підчас обіду забрав голос гром. Йосиф Ярема і просив присутніх зложити дар на Український Музей у Празі.

Зложили по $1: Й. Ярема, В. Ярема, М. Ярема, Е. Зілінський, С. Дорош, М. Дубас, Ю. Голинський, М. Литвин, А. Сурма, Ф. Німець, В. Роновець, Я. Лоцков, С. Дубей.

Зібрано разом $13, які вислано на Український Музей у Празі через Обєднання.

Ю. Г.

ФОРТ СІТИ, ПА.

На народні цілі.

Український Народний Дім переслав через Обєднання $10, призначуючи по $5 на інвалідів і визвольну боротьбу.

А. Бобак, секр.

ЗАПОВІДЬ БОРОТЬБИ НА БАВОВНЯНОМУ РИНКУ.

(УП, Лондон). — Від деякого часу панує на бавовняному ринку спокій. Ціни на бавовну менше-більше сталі, хоч дуже низькі, що в першу чергу йде на користь усім текстильним підприємствам. Першим продуцентом бавовни в світі є Америка, другим Індія, а дальше йдуть Бразилія, Єгипет, Китай та Совети. Це булиб важніші, бо є ще й багато менших. Американський експорт бавовни дуже низький. Президент Рузвелт вів досі спеціяльну політику зменшення продукції бавовни, а тепер задумує довести до створення світового картелю та устабілізувати ціни на бавовну. Проти того виступають інші продуценти, які є в змозі продавати бавовну дешевше, хоч, що правда, по якости трошки гіршу. Нюйорська преса доносить, що американський уряд уже почав на цю тему балачки з Індією, Єгиптом, з Бразилією та Китаем. Одначе там не показують великої охоти піти в американський картель, бо в тому випадку будуть всюди вирівнані ціни на бавовну і вони не можуть конкурувати з Америкою. Чи ця Рузвелтова спроба вдасться, нині трудно предвидіти. Також при теперішніх бразилійсько-американських торговельних переговорах згадується дуже часто справу бавовни як компензаційного бизнесу для Америки. Покищо Китай і Совети не входять сильно в рахунок при конкуренції, бо обі ці країни ще навіть не продукують стільки бавовни, щоб покрити свої внутрішні запотребування. Зокрема в Советах бавовняні дистрикти не зовсім то процвітають, бо брак людей для оброблення бавовняних дерев. Совети примусили в Азії хліборобів управляти бавовну, обіцюючи довезти їм хліб з інших частин Советів, але своєї обіцянки не додержали і тому в бавовняних околицях багато люду вимерло з голоду. Заступити людей машинами не вдається досі і треба сподіватися, що советська бавовняна продукція в найближчому часі значно підупаде.

У звязку з підвищенням цін на бавовну прийшлось також підвищення цін на всі текстильні вироби. На кому це в першу чергу відібється, відомо. На тому, хто носить бавовняні одяги.

Тяжко всім догодити.

Від кількох тижнів паде без упину дощ. Люди нарікають на слоту, а парасольник стоїть перед своєю крамницею, поглядає на небо та каже до жінки:

— Такої гарної погоди ми вже давно не мали!

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН.

(222)

Як дівчина, котру він любив, сказала йому, що вона замужня жінка, лице поручника Сесила зрадило заклопотання. По хвилі він сказав напружено: „А що було потім?" „Дик Терел", сказала вона, „умер у день нашого шлюбу, зовсім несподівано, на удар серця, лишаючи мене своєю жінкою тільки з імени. Як його вдова, я одідичила його значний маєток в Америці.

„Я не хотіла цього маєтку, тож кілька днів пізніше поїхала до Москви. Не маючи багато гроша й тільки небагато поручаючих листів, я пережила тяжку зиму. Я знайшла заняття як гувернантка та вчила мов молоді дочки могo хлібодавця. До дому приходило багато людей, що мали колись вплив в старій Росії. На весну трапилася мені щаслива пригода.

„Мені дали маленьку ролю в Російськім Балеті. Я любила танцювати від дитинства. Чи памятаєте, Роджере", сказала вона, „як підчас нашого побуту в Індії ви нераз говорили мені, що я повинна би бути заводовою танцюристкою?" Вона всміхнулася на думку про давно минулі часи. „На всякий спосіб я думала, що маю талант".

„Мені вдалось опанувати російську мову. Тяжкою працею, вірою в мій талант і щастя я поступала вперед. Я стала першою танцюристкою, коли ця трупа почала обіздити краї Европи. Танок „Лимне", в котрім я виступала, а в котрім я зобразила славний танок Індії, тішився найбільшим поводженням".